

”HYVÄSTÄ OPISKELIJASTA HYVÄ TYÖNTEKIJÄ”

Keskusteluja koulutus- ja työelämäkelpoisuudesta ammatillisessa aikuiskoulutuksessa

Ammatillinen aikuiskoulutus vakiintui osaksi ammatillista koulutusta 1970-luvulla, jolloin lainsäädännön muutoksella mahdollistettiin sen määrätietoinen kehittäminen. Ammatillisen aikuiskoulutuksen tavoitteena on yksilötasolla ammatillisen osaamisen rakentaminen ja sitä kautta sosiaalisen inklusion edistäminen sekä kansallisella tasolla valtion kilpailukyvyyn ylläpitäminen. Ammatillinen aikuiskoulutus on historiansa aikana rohkeasti kehittynyt vastaamaan yhteiskunnan muutoksien aiheuttamiin haasteisiin ja pystynyt nopeasti tarjoamaan työelämän tarvitsemää koulutusta. Sen puitteissa on rohkeasti otettu käyttöön uusia oppimisen ja opiskelun tapoja ja kehitetty osaamisperustaista koulutusta. (Lehtisalo & Raivola 1999.) Tutkimustyössäni (Räty 2016) olen kiinnostunut heikoimmasa asemassa olevista aikuisista eli niistä, jotka tarvitsevat (erityistä) tukea selviytyäkseen opinnoistaan.

Aikuisten erityisen tuen tarpeet ovat nousseet lyhyen ajan sisällä esille kahden tuoreen tutkimuksen myötä. OECD (2015) toteaa tuoreessa tutkimuksessaan jopa 600 000 suomalaisen aikuisen olevan vailla työelämässä tarvittavia lukemisen, laskemisen ja ongelmanratkaisun taitoja. Kerätär (2016) puolestaan toteaa väitöstutkimuksessaan, että kolmasosa pitkäaikaistyöttömistä on työkyvyttömiä, ja

taustalta löytyy mielenterveysongelmia, oppimishäiriöitä sekä diagnosoimattomia sairauksia. Aikuisten erityisen tuen tarpeita onkin tutkittu jo 1990-luvulta lähtien. Ensimmäiset tutkimukset tarkastelivat lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksia aikuisuudessa (Gajar 1992; Gerber ym. 1990; Kakkuri 1993), ja esimerkiksi Gerber (2012) ja Korkeamäki (2010, 2011) ovat tutkineet aihetta viime vuosina. Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien lisäksi on tutkittu esimerkiksi ADHD:n (Nadeau 2005) ja laaja-alaisten oppimisvaikeuksien (Seppälä 2010) ilmenemistä aikuisuudessa. Aiemmin oppimisvaikeuksien ajateltiin kypsyminen tai hyvän kuntouksen avulla häviävän, mutta tutkimuksissa on käynyt selväksi, että aikuisten oppimisvaikeudet näkyvät usein tavalla tai toisella vielä aikuisuudessa. Vaikeudet saattavat näkyä tuen tarpeena oppimisessa tai pahimmillaan jopa syrjäyttää työelämästä (vrt. Kerätär 2016).

Ammatillisen aikuiskoulutuksen opiskelija-aines on hyvin heterogeeninen. Osa koulutettavista on työelämässä olevia, täydennyskoulutusta hakevia ammattilaisia, joilla on hyvät opiskelu- ja työelämätaidot. Osa opiskelijoista on ilman ammatillista koulutusta olevia pitkäaikaistyöttömiä tai muuten hankalassa työelämätilanteessa olevia. Näillä opiskelijoilla voi olla puutteita sekä opiskelu- että

työelämätaidoissa. Tässä katsauksessa keskityn tarkastelemaan, kuinka ammatillisessa aikuiskoulutuksessa kuvataan aikuisten erityisen tuen tarvetta ja sen vaikutusta henkilön koulutus- ja työelämäkelpoisuuteen. Kirjoitus perustuu väitöskirjani (Räty 2016) aineistoon, joka koostuu ammatillista aikuiskoulutusta ohjaavista dokumenteista sekä 15 asiantuntijahaastattelusta. Haastatellut asiantuntijat olivat erityisen tuen toteuttajia sekä erityisestä tuesta vastaavia koulutuspäälliköitä. Tarkastelen aluksi sitä, miten haastateltavat määrittelevät opiskelijan koulutuskelpoisuutta, ja toisessa kappaleessa käsittelen aineistossa esille nousseita työelämäkelpoisuutta käsitteleviä keskusteluja.

Keskusteluja koulutuskelpoisuudesta

Ammatillisen aikuiskoulutuksen opiskelija-aines on muuttunut yhteiskunnallisen tilanteen mukaan. Lama-aikoina opiskelijoiksi hakeutuu irtisanottuja, usein korkeammin koulutettuja ihmisiä, kun taas korkeasuhdanteen aikana opiskelijoina on enemmän matalasti koulutettuja ja pitkäaikaistyöttömiä (vrt. Talka 1997). Haastateltavien kokemus ammatillisen aikuiskoulutuksen opiskelijoista 2000-luvulla oli, että opiskelija-aineiden aiheuttamat haasteet ovat muuttuneet yhä suuremmiksi. Yksi erityisopettajista kuvaa 2000-luvun opiskelijoita näin: *”Et sit [vuoden 2009 jälkeen] meille tuli ne, jotka ei ihan oikeesti saanu töitä. Ja, mä luulen et täl hetkellä ne hyvät on ihan oikeesti töissä.”* Tällä hetkellä ammatillisessa aikuiskoulutuksessa opiskelee myös paljon maahanmuuttajataustaisia aikuisia, joista osalla aiempi koulutustausta sekä kielitausta voivat olla heikot. Väitöstutkimuksessani maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tuen tarpeet ja tukitoimien kehittäminen jäivät maininnan tasolle, mutta tästä aiheesta tarvittaisiin jatkotutkimusta.

Koulutuskelpoisuus määrittyi haastateltavien puheessa henkilön opiskelunvalmiuksien kautta. Haastateltavat kertoivat oppilaitoksissa toivottavan ”hyviä” opiskelijoita, joista oli helppo kouluttaa ”hyviä työntekijöitä”. ”Hyvä” opiskelija oli määritelmässä motivoitu-

nut opiskelemaan, itseohjautuva ja suoriutui opinnoistaan ilman erityisjärjestelyjä. Oppilaitoksissa keskustelu koulutuskelpoisuudesta kiertyy motivaation, opiskelutaitojen ja itseohjautuvuuden ympärille. ”Hyvällä opiskelijalla” on valmiiksi hyvät opiskelu- ja tietotekniset taidot, yleensä myös kokemusta työelämästä ja valmius itseohjautuvasti johtaa omaa oppimisprosessiaan (vrt. Selkivuori 2015). Vähemmän koulutuskelpoiseksi kuvataan opiskelija, jolla ei ole näitä taitoja opintojen alkaessa.

Lievät oppimisvaikeudet eivät vaikuta haastateltavien käsitykseen henkilön koulutuskelpoisuudesta. Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa lienee jo totuttu esimerkiksi lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksiin, eikä niiden kuvattu estävän opintoja. Niillä aikuisilla, joilla on erilaisia oppimisen vaikeuksia, kuvattiin olevan erilaisia selviytymisstrategioita, joiden avulla he selviävät opinnoistaan (vrt. Korkeamäki 2010, 2011): *”Et sen huomaa, et he on oppinu selviytymään, ja heillä on niin ku monella jo niitä hyviä konsteja hallussa, millä he esimerkiksi luki-vaikeudesta selviää.”* Oppilaitoksissa on 2000-luvun aikana kehitetty erilaisia tukipalveluja näiden opiskelijoiden tukemiseen. Erityisopettajat ja ohjaavat kouluttajat auttavat opiskelijoita esimerkiksi kirjallisissa tehtävissä ja tutkintosuorituksiin valmistautumisessa.

Oppimisvaikeuksien lisäksi opiskelijoilla kuvattiin olevan harjaantumattomuutta tai vaikeuksia sopeutua aikuiskoulutuksen moderniin tapaan oppia ja opettaa. Lisäksi opiskelijalle saattaa tulla yllätyksenä, kuinka paljon ulkoa opettelua joillain aloilla vaaditaan. Esimerkiksi puutarha-alalla kukkien latinalaiset nimet tai hoitoalalla anatomian sanasto saattavat tuottaa hankaluuksia. Opiskeltavat alat ovatkin oppimisen ja opiskelun näkökulmasta hyvin erilaisia keskenään. Opiskelijoiden luomat mielikuvat aloista ohjaavat sitä, mille aloille ne opiskelijat, joilla on oppimisvaikeuksia, hakeutuvat. Haastateltavien mukaan esimerkiksi puhdistuspalveluun ja logistiikkaan hakeutuu opiskelijoita, jotka ajattelevat, että näillä käytännön aloilla opiskelukin olisi käytännönläheistä. He saattavat

yllättyä opintoihin liittyvästä teoriasta ja sen opiskelusta.

Mitä enemmän henkilöllä on ongelmia elämänhallinnassaan, kuten ihmissuhteissa tai päihteiden kanssa, sitä heikommaksi hänen koulutuskelpoisuuttaan kuvattiin. Haastattelutavat kuvaavat näillä henkilöillä olevan ongelmia päihteiden käytössä mutta usein myös talouden hallinnassa ja perheen ihmissuhteissa. Kyseessä voi olla ”*koko sekamelska*”, kuten yksi haastateltavista kuvaa. Elämänhallinnan vaikeuksiin ammatillisessa aikuiskoulutuksessa on rajoitetusti tarjolla tukea. Jos poissaoloja kertyy, ohjaava kouluttaja on usein yhteydessä opiskelijaan ja tarjoaa ohjausta. Yhteistyötä tehdään esimerkiksi työvoimaviranomaisen kanssa, jos he rahoittavat opinnot. Muissa rahoitusmuodoissa tukea on haettavissa kunnan palveluista.

Erityisen tuen toteuttajat pohtivat myös sitä, miten ammatillinen aikuiskoulutus vastaa heterogeenisen opiskelija-aineksen tarpeisiin. Erityisen tuen toteuttajien mielestä ammatillinen aikuiskoulutus on suunnattu ”keskiverto-opiskelijalle”, opinto-ohjelma on ”tiukka- ja tiukka-ohjelma”. Myös näyttötutkintojärjestelmää arvioitiin tiukasti ja tutkintojen perusteita ja tutkintosuoritusten ohjeita kuvattiin ”koviksi paketeiksi” niille, joilla on joitain oppimisen esteitä. Onkin paikallaan kysyä, onko ammatillinen aikuiskoulutus ja näyttötutkintojärjestelmä itsessään liian vaikea osalle opiskelijoista ja sitä kautta syrjäyttävä (vrt. Coffield 1999). Ammatillinen aikuiskoulutus kasaantuu yhä niille opiskelijoille, joilla on aiempaa koulutusta (Pohjanpää ym. 2008), vaikka tavoite olisi tarjota koulutusta erityisesti niille, joilla sitä ei vielä ole.

Opiskelijoiden heterogeenistyminen on huomioitu myös ammatillista aikuiskoulutusta ohjaavissa asiakirjoissa. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat huomioitiin ensi kertaa henkilökohtaistamismääräyksessä (2006), ja Näyttötutkinto-oppaassa (2011) julkaistiin erillinen liite erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan huomioimisesta. Vuonna 2015 henkilökohtaistamismääräys muutettiin asetukseksi henkilökohtaistamisesta, ja lainmuutoksella mahdollistettiin opiskelutaitoja vahvistavat

opinnot osaksi ammatillista aikuiskoulutusta. 2000-luvulla ammatillista aikuiskoulutusta ja tukea tarvitsevia aikuisia koskevan virallisen keskustelun voidaan katsoa pehmentyneen (Räty 2016). Samaan aikaan ammatilliselta aikuiskoulutukselta on kuitenkin leikattu rahoitusta tuntuvasti (Sinkkonen 2013).

Keskusteluja työelämäkelpoisuudesta

Ammatillinen (aikuis)koulutus on kulkenut rinnakkain työelämän kanssa koko historian ajan. Yhteistyö työelämän kanssa on läsnä kaikessa toiminnassa: tutkinnot suunnitellaan yhdessä työelämän toimijoiden kanssa, osaamista hankitaan työelämässä ja osaaminen osoitetaan aidoissa työelämän tilanteissa. Saadessaan tutkintotodistuksen opiskelija on siis osoittanut osaamisensa työelämässä. Ammatillisen aikuiskoulutuksen työelämälähtöisyys haastaa Komulaisen ja Siivosen (2011) mukaan aikuisten koulutettavuutta koskevat käsitykset. Kun yhä enemmän painotetaan työelämälähtöisyyttä, työelämän taidot ja työelämäkelpoisuus muodostuvat koulutettavuuden mittareiksi.

Haastateltavat totesivat, että oppilaitokset haluavat tarjota työelämälle mahdollisimman hyviä työntekijöitä. Yksi haastateltavista kuvasi, kuinka työnantaja tietää, ”että meiltä kun ottaa opiskelijan ja valmistuneen, niin tietää saavansa hyvän”. Tällainen hyvä työntekijä on helppo kouluttaa, jos opiskelijalla on opiskelemaan tullessaan opiskelutaitojen lisäksi myös hyvät työelämätaidot. Haasteita asettaa niiden opiskelijoiden työelämäkelpoisuuden kehittäminen, joilla näitä taitoja ei vielä koulutukseen tullessaan ole.

Haastatellut erityisen tuen toteuttajat nosivat esille sen, että osa ammatillisen aikuiskoulutuksen opiskelijoista tarvitsisi tukea myös työssä oppimisen aikana. Haastateltavien mukaan työpaikkaohjaajat tarvitsisivat tietoa ja tukea kohdatessaan niitä opiskelijoita, joilla on erilaisia oppimisen haasteita. Erityisen tuen käytäntöjä on viety työssä oppimiseen ja työelämään erilaisissa projekteissa, esimerkiksi tuetun oppisopimuksen projekteissa. Yksi haastateltavista kuvaa, että tukea tarvit-

tiin, esimerkiksi ”elämänhallinnallista tukea” ja tukea työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen sekä teorian ja käytännön integroimiseen.

Näyttötutkinto-oppaassa (2011) todetaan, että käytännön työtehtävät on suoritettava näyttötutkinnon perusteissa määritetyllä työtehtävien vaatimalla joutuisuudella. Erilaisiin kirjallisiin suorituksiin voidaan antaa lisäaikaa, mutta itse työ pitää pystyä hoitamaan ilman erityisiä järjestelyitä. Henkilön työelämäkelpoisuutta mitataan sillä, että hän pystyy suoriutumaan työtehtävistään normaalisti nopeudella.

Viime vuosina työelämän tahti on kovin kiivastunut, ja työntekijälle asetetut vaatimukset tuntuvat koko ajan kiristävän. Erityisen tuen tarpeessa olevalle, vajaakuntoiselle tai osatyökykyiselle työntekijälle on haastavaa löytää sopivia työtehtäviä. Osa aikuisista on vieraantunut työelämän vaatimuksista, ja heillä voi olla ”semmosta pelkoo ja itsetuottamuksen puutetta”. Arkipäivän käytännöt ja toisaalta koulutukseen sitoutuminen voivat tuoda haasteita. Haastavan työelämän ja erityistä tukea tarvitsevien aikuisten yhteen saattaminen vaatii tukirakenteiden rakentamista myös työelämään. Sosiaalirahaston tukemassa Väilytömarkkinat-kehittämissuunnitelmassa (2008–2012) on kehitetty erilaisia työmahdollisuuksia pitkäaikaistyöttömille. Näitä hyviä käytäntöjä olisi tarpeen kehittää ja levittää eteenpäin, jotta ne mahdollistaisivat työelämässä selviytymisen myös erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden osalta.

Tiivis yhteistyö työelämän kanssa on leimallista ammatilliselle aikuiskoulutukselle. Tämä koulutuksen erityislaatuisuus haastaa erityisen tuen kehittämisen, koska erityinen tuki nähdään nykyisin osana oppilaitoksen toimintaa, ei työelämää (Selkivuori 2015). Erityisen tuen kehittäminen eteenpäin ammatillisessa aikuiskoulutuksessa mahdollistuu silloin, kun erityinen tuki hyväksytään myös osaksi työelämän käytäntöjä. Erityistä tukea tarvitseva opiskelija ei ehkä halua leimautua, eikä häntä haluta leimata, erityistä tukea tarvitseväksi, jos leima saattaa heikentää hänen työelämäkelpoisuuttaan.

Erityisen tuen avulla osaksi työelämää ja yhteiskuntaa

Väitöskirjassani (Räty 2016) tarkastelen erityisen tuen kehittymistä osana ammatillista aikuiskoulutusta. Erityisellä tuella tarkoitetaan niitä toimia, joiden avulla voidaan tukea niiden opiskelijoiden opintoja, jotka eivät selviä opinnoistaan ilman (erityistä) tukea. Erityinen tuki toteutuu ammatillisessa aikuiskoulutuksessa suurelta osin ohjauksen keinoin. Lisäksi erityinen tuki voi olla tehtävissä, tutkintosuorituksessa tai ajanhallinnassa annettavaa tukea. Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa erityistä tukea toteuttavat usein erityisopettaja tai ohjaava kouluttaja sen mukaan, mikä on oppilaitoksen historia. Erityinen tuki on legitimoitunut osaksi ammatillista aikuiskoulutusta, mutta ammatillista aikuiskoulutusta tarjoavissa oppilaitoksissa erityisen tuen toteuttajia on yhä vain noin yksi 600 - 1000:ttä opiskelijaa kohti.

Ammatillinen aikuiskoulutus on puheissa ja sitä ohjaavissa dokumenteissa avointa kaikille. Ammatillisen aikuiskoulutuksen avulla on pyritty nostamaan kansan koulutustasoa ja pitämään yllä valtion kilpailukykyä (Lehtisalo & Raivola 1999). Ammatillinen aikuiskoulutus on sitä ohjaavissa dokumenteissa aina suunnattu ilman koulutusta oleville tai matalasti koulutetuille aikuisille. Koulutus kuitenkin kasaantuu yhä niille aikuisille, joilla on aiempi ammatillinen koulutus (Pohjanpää ym. 2008). Oppilaitokset valitsevat mieluummin opiskelijoita, joilla on hyvät opiskelutaidot ja jotka ovat valmiiksi koulutus- ja työelämäkelpoisia. Kuten yksi haastateltava sanoo, oppilaitokset kouluttavat mielellään ”hyvistä huippuja”, ja niiden opiskelijoiden koulutus, joilla on oppimisessa haasteita, jää helposti vähemmälle huomiolle. Vaikka virallinen koulutusdiskurssi on 2000-luvulla pehmennyt ja huomionnut aikuisten erityisen tuen tarpeen, rahoitus sekä rahoituksen leikkaukset ohjaavat ammatillisesta aikuiskoulutusta panostamaan enemmän jo töissä olevien kuin ilman koulutusta olevien kouluttamiseen.

Tutkimukseni (Räty 2016) mukaan erityisen tuen avulla pystytään mahdollistamaan ammatillinen aikuiskoulutus entistä laajem-

malle osalle aikuisia. Erityisen tuen avulla voidaan kehittää koulutusmuotoja niille aikuisille, joiden on haastavaa osallistua perinteiseen ammatilliseen koulutukseen ja sitä kautta kasvattaa työelämäkelpoisuuttaan ja sijoittua myöhemmin työelämään. Aikuisten erityistä tukea – vaikkei sitä siksi ole kutsuttu – on kehitetty esimerkiksi osana aikuisten työpa-jatoimintaa. Näitä toimintoja yhdistellen ja hyviä käytäntöjä levittäen saadaan varmasti toimivia ratkaisuja erityisesti vajaakuntoisten, osatyökykyisten tai erityistä tukea tarvitsevien aikuisten koulutus- ja työelämäkelpoisuuden kasvattamiseksi. Erityispedagogiikan kielellä puhutaan aikuisten oppimisvaikeuksista, joilla on sekä primäärejä että sekundaarisia oireita. Aikuiset ovat usein oppineet pärjäämään näiden primäärien oireiden kanssa, mutta erilaiset sekundääriset oireet, kuten oppimistilanteiden välttely tai akateemisen itsetunnon ongelmat (Korkeamäki 2010, 2011), voivat vaikeuttaa opiskelua.

Tutkimusaineistossa nousee esille mielenkiintoinen näkökulma opiskelijoiden koulutus- ja työelämäkelpoisuuteen. Oppilaitokset toivovat opiskelijoita, joiden kouluttaminen ja työhön siirtyminen on helppoa. Opiskelija, jonka koulutus- ja työelämäkelpoisuus on heikko, on haaste oppilaitokselle. Ammatillinen aikuiskoulutus on kuitenkin huomioinut lainsäädännössään aikuisten erityisen tuen tarpeen, ja oppilaitokset ovat kehittäneet erityisen tuen ja ohjauksen malleja tukeakseen yhä heterogeenisempää opiskelua. Erityinen tuki paikantuu vahvasti oppilaitoksiin (Selkivuori 2015), vaikka yhä suurempi osa opiskelijoista tarvitsisi tukea myös työssä oppimisessa tai työelämän alussa. Erityisen tuen tuominen osaksi työelämää vaatii asennemuutosta myös työpaikoilla ja tällaisten tukitoimien edelleen kehittämistä.

Kaisa Rätty, KT, lehtori, Haaga-Helia ammatillinen opettajakorkeakoulu

Lähteet

- Coffield F (1999) Breaking the consensus: lifelong learning as social control. *British Educational Research Journal* 25, 4, 479–499.
- Gajar A (1992) Adults with learning disabilities: Current and future research priorities. *Journal of Learning Disabilities* 25, 8, 507–519.
- Gerber PJ (2012) The impact of learning disabilities on adulthood: A review of the evidenced-based literature for research and practice in adult education. *Journal of Learning Disabilities* 45, 1, 31–46.
- Gerber PJ, Schnieders CA, Paradise LV, Reiff HB, Ginsberg RJ, Popp PA (1990) Persisting problems of adults with learning disabilities self-reported comparisons from their school-age and adult years. *Journal of Learning Disabilities* 23, 9, 570–573.
- Henkilökohtaistamismääräys (2006) Opetushallitus. Määräys 43/011/2006.
- Kakkuri I (1993) Aikuisten lukemis- ja kirjoittamisongelmat ammatillisessa aikuiskoulutuksessa, työvoimakoulutuksessa ja kansanopistossa. Jyväskylän yliopisto, erityispedagogiikan laitos.
- Kerätär R (2016) Kun katsoo kauempaa, näkee enemmän. Monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi pitkäaikaistyöttömillä. *Acta universitatis Ouluensis D* 1340.
- Komulainen K, Siivonen P (2011) Erottelevan kykykäsityksen valta aikuisopiskelussa. Teoksessa A Eteläpelto, T Heiskanen, K Collin (toim.) *Valta ja toimijuus aikuiskasvatuksessa*. Aikuiskasvatuksen 49. vuosikirja.
- Korkeamäki J (2010) Aikuisten oppimisvaikeudet. Näkökulmia selviytymiseen. *Kuntoutussäätiön tutkimuksia* 83.
- Korkeamäki J (2011) Myös aikuiset tarvitsevat tukea oppimisvaikeuksiin. *Aikuiskasvatus* 31, 2, 128–135.
- Lehtisalo L, Raivola R (1999) *Koulutus ja koulutuspolitiikka 2000-luvulle*. Juva: WSOY.
- Nadeau, KG (2005) Career Choices and Workplace Challenges for Individuals With ADHD. *Journal of Clinical Psychology* 61, 5, 549–563.
- Näyttötutkinto-opas. 2011. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2011:4.
- OECD (2015) OECD skills studies. Data policy reviews of adult skills. Finland. Preliminary version.
- Pohjanpää K, Niemi H, Ruuskanen T (2008) Osallistuminen aikuiskoulutukseen. Aikuiskoulutustutkimus 2006. Tilastokeskus. Helsinki: Multiprint.
- Rätty K (2016) Erityinen tuki elinikäisen oppimisen mahdollistajana ammatillisessa aikuiskoulutuksessa. Helsingin yliopisto. Käyttätymistieteelli-

- nen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 383.
- Selkivuori L (2015) ”Ei näihin vaikeuksiin työelämässä törmää”. Oppimisen tuki ja erityiselle tuelle annetut merkitykset ammatillisessa aikuiskoulutuksessa opiskelijan näkökulmasta. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 522.
- Seppälä H (2010) Oppimisvaikeudet ja syrjäytymisen uhkakuvat. Teoksessa V Närhi, H Seppälä, P Kuikka (toim.) Laaja-alaiset oppimisvaikeudet. Niilo Mäki Instituutti. WS-Bookwell, Porvoo.
- Sinkkonen J (2013) Ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitus taitekohdassa. Ammatillinen aikakauskirja 15, 2, 42–55.
- Talka A (1997) Työllisyysskoulutuksen kehittämistarpeita. Teoksessa R Leskinen, A Talka, P Pohjonen (toim.) Ammatillisen aikuiskoulutuksen vaiheet. Pikakoulutuksesta aikuiskoulutuskeskuksiin. Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten liitto r.y. Jyväskylä: Gummerus, 162–168.

Kuntoutuksen tutkimusseminaari 2016

Kuntoutuksen tutkimus kokeiluyhteiskunnassa

24.11.2016 THL, Mannerheimintie 166, Helsinki

Ohjelma

- Aamupäivän pj: johtava tutkija Erja Poutiainen, Kuntoutussäätiö
- 9.30–9.45 Seminaarin avaus, puheenjohtaja **Mauri Kallinen**, Kutke ry
THL:n tervehdys, johtaja **Tuire Santamäki-Vuori**, Hyvinvointi-osasto, THL
- 9.45–10.30 Kuntoutuminen, johtava ylilääkäri **Ilona Autti-Rämö**, Kela
- 10.30–11.15 Monimenetelmällisyys (mixed methods) kuntoutuksen tutkimuksessa
johtava tutkija **Riitta Seppänen-Järvelä**, Kela
- 11.15–12.15 Lounastauko (omakustanteinen, lounaslippu 10 €)
- 12.15–13.45 Suulliset esitykset 4 rinnakkaisessiossa
● kuntoutustarve, työkyvyn tuki, interventiot 1 ja 2
- 13.45–14.30 Kahvi ja posterinäyttely
Iltapäivän pj: tutkimusjohtaja Sinikka Hiekkala, Invalidiliitto
- 14.30–15.15 Paneeli: Kuntoutuksen tutkija kokeiluyhteiskunnassa.
● Panelisteina mm. hiljattain väitelleitä tutkijoita kuntoutuksen alalta, mm.
Ulla Buchert, Raija Kerätär, Marjatta Martin, Erja Sandberg
● moderaattori Marketta Rajavaara, Helsingin yliopisto, Kela
- 15.15–16.00 Näkökulmia sosiaalisen kuntoutuksen tutkimukseen ja käytäntöihin
toiminnanjohtaja **Sanna Väyrynen**, Kriminaalihuollon tukisäätiö

Lisätiedot ja ilmoittautuminen (4.11.2016 mennessä):

<https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/ajankohtaista/tapahtumat/kuntoutuksen-tutkimus-seminaari-2016>